

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องการศึกษาของเด็กชาวเรือ พบว่า เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กชาวเรือนั้นมีไม่มากนัก แต่ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและจะนำเสนอตามลำดับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การศึกษาสงเคราะห์
- ตอนที่ 2 ความด้อยโอกาสทางการศึกษา
- ตอนที่ 3 เด็กชาวเรือและการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้กับเด็กชาวเรือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสงเคราะห์

ความเป็นมาของการศึกษาสงเคราะห์

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อที่ 39 ได้ให้ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ไว้ว่า

"เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ โดยอาจจะจัดเป็นสถานศึกษาโดยเฉพาะ หรือจัดรวมในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ตามความเหมาะสม"¹

จากความหมายดังกล่าวการศึกษาสงเคราะห์ ย่อมหมายถึงการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่รัฐต้องให้การศึกษเป็นพิเศษแก่บุคคล 2 ประเภท คือ²

1. ผู้ยากไร้
2. ผู้เสียเปรียบทางการศึกษาลักษณะต่าง ๆ

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งแผนการศึกษาสงเคราะห์ขึ้นในปี พ.ศ. 2495 สังกัดกองการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่ไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520, หน้า 9.

² กองการศึกษาพิเศษ, การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร : กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา), หน้า 2. (เอกสารอัดสำเนา).

ได้ศึกษาเล่าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เช่นเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน เด็กที่มีบ้านเรือนห่างไกลคมนาคม เด็กที่อยู่ตามป่าตามเขา ตามเกาะ เด็กที่บิดามารดาถูกภัยผู้ก่อการร้ายคุกคาม เด็กกำพร้า เด็กที่มีปัญหาทางสังคม และเด็กที่ต้องติดตามผู้ปกครองที่มีอาชีพเร่ร่อน เป็นต้น³

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แห่งแรกคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หม่อมทวน ตั้งอยู่ที่อำเภอหม่อมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แห่งต่อมาคือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย ตั้งอยู่ที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และต่อมาได้มีการขยายงานการศึกษาสงเคราะห์ออกไปจนครบ 12 ภาคการศึกษาของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาสงเคราะห์⁴

กองการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

1. ช่วยเด็กที่อยู่ในเกณฑ์บังคับเรียน แต่ขาดโอกาสในการได้รับการศึกษา เพราะเหตุที่บ้านอยู่ห่างไกลโรงเรียนประถมศึกษาจะสอนให้เปล่าแก่เด็กที่บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนเกิน 2,000 เมตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ กระทรวงศึกษาธิการ, "งานพัฒนาการศึกษาเรื่องการศึกษาสงเคราะห์," (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2529), หน้า 5.

⁴ กรมสามัญศึกษา, "สภาพการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย," (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2531), หน้า 13 - 18. (เอกสารอัดสำเนา)

2. ช่วยเด็กที่อืดอาด ชัดสน กำพร้าบิดามารดา เด็กชาวเขา ชาวเกาะ เด็กที่ครอบครัวแร่ร้อนโดยมีอาชีพทางเรือ ให้เด็กเหล่านี้ได้รับการศึกษาและเป็นพลเมืองดี

3. มุ่งหมายจะให้การศึกษาอบรมเด็ก จนมีความรู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฝึกให้สามารถช่วยตัวเองได้ และมีความนิยมในวัฒนธรรมอันดี

4. มุ่งจะฝึกเขาวงกตที่พ้นเกณฑ์การเรียน ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ให้รู้จักพัฒนาท้องถิ่นของตน และเริ่มอาชีพตามความสามารถเพื่อกลับไปพัฒนาท้องถิ่นกันดารต่อไป

5. เพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดี และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของกองการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งที่จะให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้รับการศึกษา เด็กเหล่านี้ ได้แก่ เด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กชาวเขา เด็กชาวเกาะ เด็กที่ครอบครัวแร่ร้อนโดยมีอาชีพทางเรือ และโดยเฉพาะมุ่งที่จะให้เด็กเหล่านี้ได้รับการศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ตอนต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกลุ่มเด็กต่าง ๆ ที่กองการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความช่วยเหลือ โดยจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อขจัดปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กบางกลุ่มในประเทศไทย^๕ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21 - 29.

1. เด็กยากจนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม
2. เด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลคมนาคม
3. บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน
4. เด็กที่ได้รับภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้าย
5. เด็กชาวเขา
6. เด็กชาวเรือ

เด็กแต่ละกลุ่มมีสภาพความเป็นอยู่อันส่งผลถึงความด้อยโอกาสทางการศึกษาต่างกัน ในตอนต่อไปจะขอกล่าวถึงสภาพและปัญหาของเด็กแต่ละกลุ่มโดยย่อ ดังนี้

1. เด็กยากจนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม

แหล่งเสื่อมโทรม (Slum) ในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร มีจำนวนมากมาย ดังที่การเคหะแห่งชาติได้สำรวจพบว่ามีแหล่งสลัมอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 1,080 แห่ง และประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรมนั้นจะฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ⁷ เพราะเด็กในชุมชนเหล่านี้มีโอกาสน้อยในการที่จะได้รับการศึกษาเล่าเรียน เพราะพ่อแม่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากเวลาอันจำกัดในการหาเลี้ยงชีพ⁸ เด็ก

⁶ การเคหะแห่งชาติ, แผนงานปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม (กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ, 2521), หน้า 8. (เอกสารอัดสำเนา).

⁷ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528), หน้า 135.

⁸ ธนิดา รัชษ์พลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 133.

บางคนก็ช่วยพ่อแม่หาเงิน โดยการขายหนังสือพิมพ์ ขายพวงมาลัย หรือแม้แต่ขอทาน

แหล่งเสื่อมโทรมเป็นแหล่งที่สร้างปัญหาสังคมหลายอย่าง เช่น ปัญหาการว่างงาน อาชญากรรม อดายมุข ยาเสพติด และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา เนื่องจากในแหล่งเสื่อมโทรมนี้มีเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี จำนวนสูงมาก คือ ร้อยละ 47 ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา^๑ สาเหตุที่ทำให้เด็กในแหล่งเสื่อมโทรมขาดโอกาสทางการศึกษาคือ^{๑๐}

1. โรงเรียนไม่เพียงพอ เด็กที่อยู่แต่ละชุมชนในแหล่งเสื่อมโทรมในกรุงเทพมหานครมีจำนวนหมื่นกว่าคน แต่มีโรงเรียนที่จะรับเด็กเข้าเรียนได้เพียงประมาณ 5,๐๐๐ คน เท่านั้น โรงเรียนทั้งหมดที่จัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้มี 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนท่าเรืออุปถัมภ์ โรงเรียนคลองเตย โรงเรียนวัดธาตุทอง โรงเรียนวัดทอง โรงเรียนปลุกจิตร์ โรงเรียนวัดสะพาน และโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวน การรับนักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้ใช้วิธีการจับสลาก ถ้าเด็กคนใดจับไม่ได้ก็ต้องมาจับสลากใหม่ในคราวต่อไป

2. ไม่มีหลักฐานทางกฎหมายในการที่จะเข้ารับการศึกษาคือผู้อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมส่วนมากอพยพมาจากที่อื่น และมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง จึงขาดหลักฐานต่างๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการสำหรับเด็กที่จะเข้าเรียน เช่น ใบเกิด สำเนาทะเบียนบ้าน เป็นต้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ประทีป สยามชัย, สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2526), หน้า 158 - 161.

^{๑๐} ประทีป อึ้งทรงธรรม, ปัญหาปากท้องของนักเรียนสลัม : ปัญหาของเด็กสลัม (กรุงเทพมหานคร : สารศึกษาการพิมพ์, 2531), หน้า 3 - 6.

3. ความยากจน บิดามารดามีฐานะยากจน ต้องไปประกอบอาชีพทั้งวัน เด็ก ๆ ที่อยู่บ้านก็ต้องคอยดูแลน้อง ๆ หรือช่วยประกอบอาชีพ ไม่มีเงินและเวลาสำหรับไปศึกษาที่โรงเรียน

4. บิดามารดาไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เห็นว่าการเรียนหนังสือ ไม่ช่วยให้เกิดประโยชน์อะไร เด็กควรอยู่บ้านช่วยบิดามารดาดีกว่า เพราะจากการศึกษาผลสำรวจแหล่งเสื่อมโทรม 1,080 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ของการเคหะแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2518 พบว่า จากการศึกษารายชื่อของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีการไปโรงเรียนเป็นประจำ 63.8 % และ 36.2 % ไม่ได้ไปโรงเรียน ซึ่งหมายความว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี (ไม่อยู่ในวัยทำงาน) ซึ่งไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นประจำนั้นการทำงานหรือมีคุณภาพทางการศึกษาค่ำ

5. เด็กที่ขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า เครื่องเขียนแบบเรียน และความพร้อมที่จะเรียนหนังสือเนื่องจาก เด็กบางคนไม่มีอาหารกลางวันรับประทานจึงไม่มีสมาธิในการเรียนหนังสือ นอกจากนี้เด็กยังมีโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ อีกมาก ที่จะเป็สาเหตุให้เด็กในแหล่งเสื่อมโทรมขาดโอกาสทางการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์การภาครัฐบาลจึงช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ โดยการจัดตั้งโรงเรียนหมูปูประชาสรรค์ วิทยาไทย กรุงเทพมหานคร โรงเรียนนี้อยู่ในความดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดส่งครูมาสอน มีนักเรียนกว่า 2,000 คน¹¹

2. เด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลคมนาคม

¹¹ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน, หน้า 128.

เด็กไทยจำนวนมากที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลจากความเจริญ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามวัยอันสมควร กลายเป็นพลเมืองที่ขาดคุณภาพ¹² ฉะนั้นรัฐจึงหาทางช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้น เพื่อรับเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลคมนาคมเข้าเรียนโดยเฉพาะ และให้เด็กกลุ่มนี้อยู่ประจำกินนอนในโรงเรียนด้วย¹³ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ให้การศึกษแก่เด็กในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลคมนาคมนี้ได้ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ทางภารกิจขยายออกไปตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศ จนปัจจุบันมีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประเภทนี้จำนวน 11 โรงเรียน¹⁴

1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รับเด็กจาก 6 จังหวัด คือ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสมุทรสงคราม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แห่งนี้จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2496

2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ราชิวาส ตั้งอยู่ที่อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส รับเด็กจาก 4 จังหวัด คือ สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² ประทีป สยามชัย, สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 149.

¹³ ประยงค์ สุทธิรัตน์, การศึกษาพิเศษ : การศึกษาของเด็กที่อยู่ห่างไกลคมนาคม, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, 2520), หน้า 99.

¹⁴ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน, หน้า 140.

สุราษฎร์ธานี รับเด็กจาก 5 จังหวัด คือ พัทลุง นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี และสงขลา

4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เขาพนม ตั้งอยู่ที่อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ รับเด็กจาก 5 จังหวัด คือ นังงา ระนอง ภูเก็ต กระบี่ และตรัง

5. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัชานาถ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัชานาถ รับเด็กจาก 7 จังหวัด คือ ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัชานาถ สระบุรี อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา

6. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดตาก ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดตาก รับเด็กจาก 8 จังหวัด คือ พิจิตร อุดรดิตถ์ สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และนครสวรรค์

7. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย รับเด็กจาก 8 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน พะเยา และรับเด็กชาวเขาจากจังหวัดต่าง ๆ ด้วย

8. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร ตั้งที่อยู่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร รับเด็กจาก 5 จังหวัด คือ เลย ขอนแก่น สกลนคร อุดรธานี และหนองคาย

9. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี ตั้งอยู่ที่อำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด รับเด็กจาก 6 จังหวัด คือ นครพนม กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี

10. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางนอง ตั้งอยู่ที่อำเภอนางนอง จังหวัดบุรีรัมย์ รับผิดชอบเด็กจาก 5 จังหวัด คือ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และนครราชสีมา

11. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มะขาม ตั้งอยู่ที่อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี รับผิดชอบเด็กจาก 7 จังหวัด คือ ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา และชลบุรี

3. บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา มาตรา 11 บัญญัติว่า

"นายอำเภอมีอำนาจพิจารณาเด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ยกเว้นจากการเรียนชั้นประถมศึกษา คือเด็กที่บกพร่องในส่วนของร่างกายหรือกำลังความคิด หรือเป็นโรคเรื้อรังหรือโรคติดต่อ"¹⁵

ดังนั้นเด็กผู้ป่วยโรคเรื้อนจึงจัดเข้าอยู่ในประเภทที่ได้รับการยกเว้นในข้อนี้ แต่สำหรับบุตรหลานของผู้ป่วยโรคเรื้อนซึ่งก็พลอยถูกรังเกียจจากสังคมไปด้วย ทางรัฐจึงแยกเด็กออกจากพ่อแม่ เพื่อป้องกันไม่ให้ติดโรคและจัดสภาพศึกษาให้โดยเฉพาะมี 2 ลักษณะคือ¹⁶

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵ นัดดา หิรัญรัศมี, การศึกษานិเทศ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภา, 2528), หน้า 78.

¹⁶ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษานิเทศในปัจจุบัน, หน้า 136.

ก. โรงเรียนในรูปมูลนิธิเอกชน มีดังนี้

1. โรงเรียนประชาสามาลัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการโดย มูลนิธิราชประชาสามาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
2. โรงเรียนจิตอาวี จังหวัดลำปาง ดำเนินการโดยมูลนิธิโรคเรื้อน ลำปาง
3. โรงเรียนสืบทวีธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการโดยโรงพยาบาลโรคเรื้อนแมคเคน จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนทั้ง 3 แห่งนี้ จัดตั้งนอกนิคมโรคเรื้อน ดำเนินการโดยมูลนิธิเอกชนดังกล่าว และกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากร และการอบรม

ข. โรงเรียนในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้

1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ปากเกร็ด อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์โนนสมบูรณ์ อำเภอโนนสมบูรณ์ จังหวัดขอนแก่น
3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำนาจเจริญ อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนทั้ง 4 แห่งนี้ จัดตั้งในนิคมโรคเรื้อน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

4. เด็กที่ได้รับภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้าย

ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้ายนับเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ เพราะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้ก่อการร้ายจะคุกคามประชาชนในดินแดนที่

ห่างไกลจากความเจริญ จนเด็กไม่กล้าไปโรงเรียน¹⁷ ผู้ปกครองบางคนต้องเสียชีวิต เพราะการต่อสู้กับผู้ก่อการร้าย หรือลูกหลานของผู้ก่อการร้ายกลับใจต้องการศึกษาเล่าเรียน¹⁸ รัฐจึงให้ความช่วยเหลือโดยการจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประเภทนั้นขึ้น ปัจจุบันมีเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้น คือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พิทลุง ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดพิทลุง¹⁹

5. เด็กชาวเขา

ชาวเขาเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ตามชายเขตกั้นหรือตามภูเขาในที่ทุรกันดาร ห่างไกลเส้นทางคมนาคมและบริการต่าง ๆ ของรัฐ²⁰ ชาวเขามีภาษา วัฒนธรรม ขนบ-ธรรมเนียมประเพณี และการดำรงชีวิตแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ²¹ ชาวเขาขาดการศึกษา พูดภาษาไทยได้ส่วนน้อย ความเป็นอยู่แร้นแค้น และอยู่ห่างไกลความเจริญจึงถูกแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้ามได้ง่าย หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานจึงให้ความสนใจชาวเขาเป็นพิเศษ อาทิ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมประชาสงเคราะห์ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการในด้านจัดทำหลักสูตรโรงเรียนชาวเขา ทำหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กชาวเขา ให้คำแนะนำในด้านวิชาการ วิจัยสอน และที่สำคัญที่สุดคือ รั

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 135.

¹⁸ กองการศึกษาพิเศษ, เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา, หน้า 7.

¹⁹ กรมสามัญศึกษา, สภาพการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย, หน้า 22.

²⁰ กองการศึกษาพิเศษ, เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา, หน้า 7.

²¹ ประทีป สยามชัย, สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 171.

ดำเนินการโรงเรียนสำหรับเด็กชาวเขา²² และจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กชาวเขา ทั้งหมด 5 โรงเรียน²³ ดังนี้

1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ รับเด็กชาวเขาจาก 4 จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ เลย หนองบัว และลพบุรี
2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ตั้งอยู่ที่อำเภอส่า จังหวัดน่าน รับเด็กจาก 2 จังหวัด คือ แพร่ และน่าน
3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ รับเด็กจาก 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน
4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับเด็กจากแม่ฮ่องสอน
5. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี ตั้งอยู่ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี รับเด็กจาก 4 จังหวัด คือ เพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และกาญจนบุรี

6. เด็กชาวเรือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²² ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน, หน้า 125 - 131.

²³ กรมสามัญศึกษา, สภาพการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย, หน้า 24 - 26.

เด็กชาวเรือเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาอีกประเภทหนึ่ง เพราะเด็กพวกนี้อาศัยอยู่ในเรือโดยตลอดนับตั้งแต่เกิด เรือเปรียบเสมือนเป็นที่อยู่อาศัย ต้องวิ่งเรือขึ้นล่องตามลุ่มน้ำเจ้าพระยา หรืออยู่ในเรือตลอดเวลา เด็กจะต้องอยู่ในเรือตั้งแต่เล็กจนโตไม่สามารถที่จะเข้าโรงเรียนได้ เพราะผู้ประกอบการมิได้ปึกหลักฐานเป็นการถาวร ทำให้บุตรหลานต้องเร่ร่อนตามไปด้วย จึงขาดการศึกษาเล่าเรียน²⁴ ทางกรมจึงจัดตั้ง "โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย" หรือที่มีชื่อเรียกโดยทั่วไปว่า "โรงเรียนชาวเรือ" จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504²⁵ ที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรับบุตรหลานชาวเรือเข้าศึกษา

กล่าวโดยสรุป นอกเหนือจากเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาทั้ง 6 กลุ่ม ที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมาก ที่รัฐยังเข้าไปบริการไม่ถึง เด็กเหล่านี้ล้วนเป็นกำลังของชาติ ซึ่งถ้าหากไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาก็อาจถูกชักจูงไปในทางที่ผิด และท้ายสุดเขาเหล่านั้นจะเป็นปัญหาของสังคม ที่อาจนำไปสู่ความมั่นคงของชาติได้

การคัดเลือกเด็กที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์²⁶

คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้ จะต้องเป็นเด็กอยู่ในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา อยู่ในถิ่นกันดารห่างไกล ยากจน กำพร้าบิดามารดา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ กองการศึกษาพิเศษ, เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา, หน้า 8.

²⁵ กองการศึกษาพิเศษ, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย, หน้า 1.

(เอกสารอัดสำเนา).

²⁶ กรมสามัญศึกษา, สภาพการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย, หน้า 14 - 15.

ขาดผู้อุปการะ มีร่างกายสมบูรณ์ไม่เป็นโรคติดต่อ และไม่เคยเข้าโรงเรียนใดมาก่อน ในการคัดเลือกเด็กเข้าเรียนนั้น แต่ละจังหวัดจะแต่งตั้งกรรมการคัดเลือกโดยยึดแนวปฏิบัติตามระเบียบของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อย่างเคร่งครัดและให้มีความเป็นธรรมแก่เด็กที่มีคุณสมบัติตามที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ระบุไว้ เข้ารับการศึกษาสงเคราะห์

การดำเนินงานการจัดบริการ ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์²⁷ มีดังนี้

1. บริการอาหารวันละ 3 มื้อฟรี
2. ให้เครื่องแบบนักเรียนปีละ 2 ชุด
3. ให้เสื้อผ้าที่จำเป็นอื่น ๆ ตามสมควร

การดำเนินงานการจัดบริการของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นอกจากจะจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้ โดยใช้หลักสูตรประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาตามภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติแล้ว โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ยังให้ความช่วยเหลือนอกเหนือไปจากให้เด็กได้รับการศึกษาโดยโรงเรียนยังจัดบริการแก่เด็กโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย คือจัดบริการอาหารวันละ 3 มื้อ ชุดเครื่องแบบนักเรียนปีละ 2 ชุด เสื้อผ้าที่จำเป็นอื่น ๆ ตามสมควร อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น จัดที่พักและเครื่องนอน มีการรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วย จัดให้มีพิธีทางศาสนาตามศาสนาของเด็กแต่ละคน และมีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่นักเรียน

จะเห็นได้ว่า โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีการจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่เด็กที่เข้ารับ

²⁷ กองการศึกษาพิเศษ, การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ, หน้า 5 - 7.

การศึกษาในโรงเรียนอย่างพร้อมมูลในเรื่องปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนา²⁸ เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของชาติต่อไป คือการได้รับการศึกษา เพราะถ้าเด็กคนใดขาดการศึกษาตั้งแต่อยู่ในวัยอันสมควรที่จะได้รับการศึกษาก็จะทำให้อนาคตของเด็กมืดมน หมดทางมีวิชาความรู้ที่จะประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองต่อไป ฉะนั้นจึงนับว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้ช่วยแบ่งเบาภาระในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กกลุ่มต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ แต่สืบเนื่องจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า หน่วยงานที่ให้การศึกษสงเคราะห์ของรัฐดังกล่าวมีแห่งเดียวในประเทศไทย คือกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นั้นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานการให้บริการแก่เด็กทั้ง 6 กลุ่มในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ด้วยคุณภาพ คืองบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งมีไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากหน่วยงานของรัฐจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเหล่านี้แล้ว ภาคเอกชนก็ควรจะให้ความร่วมมือด้วยไม่ว่าจะเป็น เงินหรืออุปกรณ์การเรียน ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งอาจจัดตั้งในรูปขององค์กรมูลนิธิช่วยเหลือเด็กเหล่านี้โดยตรงก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระจากหน่วยงานของรัฐได้

การจัดหลักสูตรของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์²⁹

การจัดหลักสูตรของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ถ้าเป็นวิชาสามัญก็จะจัดเหมือนกับโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วไป คือเป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จะเน้นหนักในวิชาหัตถกรรม เกษตรกรรม และวิชาชีพอื่น ๆ ตามสภาพท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

²⁸ ประทีป สยามชัย, สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 148.

²⁹ กองการศึกษาพิเศษ, การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ, หน้า 9.

ปัญหาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์^{๑๐}

ตามที่คุณวิจัย ได้ศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีดังนี้

1. งบประมาณมีจำกัด ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงคุณภาพและขยายงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ออกไปอย่างกว้างขวางได้
2. ครูและบุคลากรต้องทำงานหนัก เพราะต้องดูแลนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง ครูขาดแคลน และครูมักมีการโยกย้ายเสมอ
3. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนในบางแห่ง ยังไม่ยุติธรรมและตรงกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๐} ประทีป สยามชัย, สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 152.

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย^{๑1}

ปัจจุบันโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ
มีทั้งหมด 23 โรงเรียน คือ

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	จังหวัด	ผู้เข้าศึกษา
1.	โรงเรียนพิบูลประชาสงเคราะห์	อ. หนองไผ่	กรุงเทพฯ	เด็กยากจนใน แหล่งเสื่อม- โทรม
2.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	อ. บางกรวย	นนทบุรี	เด็กชาวเรือ
3.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ปากเกร็ด	อ. ปากเกร็ด	นนทบุรี	บุตรหลานผู้- ป่วยโรคเรื้อน
4.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์โนนสมบูรณ์	อ. โนนสมบูรณ์	ขอนแก่น	บุตรหลานผู้- ป่วยโรคเรื้อน
5.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำนาจเจริญ	อ. อำนาจเจริญ	อุบลราชธานี	บุตรหลานผู้- ป่วยโรคเรื้อน
6.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว	อ. เมือง	เชียงใหม่	บุตรหลานผู้- ป่วยโรคเรื้อน
7.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง	อ. เมือง	พัทลุง	บุตรผู้ถูกคุก- คามจากผู้ก่อ การร้าย

^{๑1} ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน, หน้า 134 - 148.

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	จังหวัด	ผู้เข้าศึกษา
8.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์	อ. เมือง	เพชรบูรณ์	บุตร-หลาน ชาวเขา
9.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	อ. ส่า	น่าน	บุตร-หลาน ชาวเขา
10.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน	อ. เมือง	แม่ฮ่องสอน	บุตร-หลาน ชาวเขา
11.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี	อ. ชะอำ	เพชรบุรี	บุตร-หลาน ชาวเขา
12.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	อ. แม่ริม	เชียงใหม่	บุตร-หลาน ชาวเขา
13.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นมทวน	อ. เมือง	กาญจนบุรี	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล
14.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน	อ. แม่จัน	เชียงราย	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล
15.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยบุรี	อ. ชัยบุรี	ร้อยเอ็ด	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล
16.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มะขาม	อ. มะขาม	จันทบุรี	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล
17.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท	อ. เมือง	ชัยนาท	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล
18.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก	อ. เมือง	ตาก	เด็กทุรกันดาร และห่างไกล

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	จังหวัด	ผู้เข้าศึกษา
19.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สุราษฎร์ธานี	อ. เมือง	สุราษฎร์ธานี	เด็กทຸກกันดาร และห่างไกล
20.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	อ. นางรอง	บุรีรัมย์	เด็กทຸກกันดาร และห่างไกล
21.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร	อ. เมือง	สกลนคร	เด็กทຸກกันดาร และห่างไกล
22.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	อ. แว้ง	นราธิวาส	เด็ก 4 จังหวัด ภาคใต้ คือสตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส
23	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เขาพนม	อ. เขาพนม	กระบี่	เด็กทຸກกันดาร และห่างไกล

กล่าวโดยสรุปการศึกษาสงเคราะห์นั้นมีความจำเป็นมากต่อเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 6 กลุ่มดังกล่าว เพราะเป็นการช่วยเหลือเด็กยากจนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลคมนาคม บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน เด็กที่ได้รับภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้าย เด็กชาวเขาและเด็กชาวเรือให้ได้รับการศึกษา เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างคนที่มีคุณค่า ไม่ต้องเป็นภาระของครอบครัวและสังคม^{๑๒} ดังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

^{๑๒} อรอนงค์ สุวรรณกุล, บทความเรื่องปรัชญาการศึกษาพิเศษ กรุงเทพมหานคร, 2529), หน้า 1. (เอกสารอัดสำเนา).

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534^{๑๑} ที่กล่าวว่าเด็กอายุ ๐ - 5 ปี ต้อง
 การมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กอายุ 6 - 14 ปี
 ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับให้ครบถ้วน

ฉะนั้นการดำเนินงานในการจัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่ง
 มีอยู่เพียงหน่วยงานเดียว คือกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการช่วยลดความด้อย
 โอกาสทางการศึกษาของเด็กกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเทศไทยยังมีหน่วยงานที่
 ไม่พอเพียงกับจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาทั้ง 6 กลุ่ม ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวน
 หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือยังมีอยู่เท่าเดิม ฉะนั้นจึงเท่ากับว่าประเทศไทยมีหน่วยงานของ
 รัฐเพียงหน่วยงานเดียวที่เห็นความสำคัญในการที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้
 โดยที่องค์กรอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนก็ยังกำลังพอที่จะหยิบยื่นความช่วยเหลือให้ได้ แต่
 ปัจจุบันสภาพการณ์ที่เด็กเหล่านี้ได้รับก็ยังคงเหมือนเดิม ถึงเวลาแล้วที่เด็กเหล่านี้ควรจะได้รับ
 ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาอย่างเด็กปกติ
 ทั่วไป เพราะประเทศจะพัฒนาไปสู่ความเจริญได้ ก็ต้องอาศัยทรัพยากรที่สำคัญคือมนุษย์นั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๑} "แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ
 ที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534."

ตอนที่ 2 ความด้อยโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไว้ดังนี้คือ

ความด้อยโอกาสทางการศึกษาหมายถึง เด็กที่มีความจำเป็นหรือสาเหตุบางประการที่ทำให้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาที่รัฐจัดให้ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาจำแนกออกเป็น 6 กลุ่ม ดังกล่าวไว้ข้างต้น

สำหรับสภาพการจัดการศึกษาของไทยนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนถึงแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตนั้นยังมีปัญหาอยู่เป็นอันมาก ปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งคือปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ซึ่งปัญหานี้ในประเทศไทยนับว่ายังมีอยู่มาก ทั้งที่รัฐพยายามขยายการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวางในทุกระดับ และสนับสนุนให้มีความเสมอภาคทางการศึกษาก็ตาม แต่ยังไม่สามารถขจัดปัญหาให้หมดไปได้ ซึ่ง เล็ก พงษ์สมัครไทย^{๑๔} ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการคือ

ประการแรก ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เป็นอุดมคติที่สำคัญประการหนึ่งของสังคมเสรีประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะสังคมเสรีประชาธิปไตยให้การยอมรับในความเสมอภาคของบุคคล ทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ สถานภาพของแต่ละบุคคลย่อมมาจากความรู้ ความสามารถของเขาเองไม่ใช่จะได้อามาเพราะมีชาติกำเนิดสูง ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นพัฒนาการที่มาจากความต้องการเสมอภาคทางการเมือง

^{๑๔} เล็ก พงษ์สมัครไทย, "ความเสมอภาคทางการศึกษาในสังคมไทย",
คุรุปริทัศน์ 12 (มิถุนายน 2530) : 23 -25.

และความเสมอภาคทางเศรษฐกิจในระบบสังคมแบบเปิดที่มีการแข่งขันกันสูง และ ไม่มีการจัด
ช่วงชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัดนัก การศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเลื่อนชั้นหรือการ
เคลื่อนที่ทางสังคม

ประการที่สอง เป็นความจำเป็นของนานาประเทศที่จะต้องใช้คนที่มีความรู้ความ
สามารถเฉพาะด้านให้เข้าทำหน้าที่ต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองในการพัฒนา
ประเทศให้เจริญก้าวหน้า แต่การที่สังคมใดจะบรรลุถึงอุดมคติของความเสมอภาคในโอกาสทาง
การศึกษาได้เพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง
ของสังคมนั้น ๆ

นอกจากนี้คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา^{๑๕} ได้กำหนดความเสมอ
ภาคทางการศึกษาที่พึงประสงค์ ไว้ 3 ประการคือ

1. ในระดับการศึกษาภาคบังคับ รัฐจะต้องให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา
โดยเสมอภาคกัน โดยมีข้อยกเว้นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ เศรษฐกิจ
และถิ่นที่อยู่เป็นข้อจำกัดแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะการศึกษาภาคบังคับสำหรับคนส่วนใหญ่ของ
ประเทศเป็นการศึกษาที่ให้ผลตอบแทนแก่สังคม

2. การศึกษาในระดับที่สูงกว่าขั้นมูลฐานนั้น รัฐจะต้องให้ทุกคนมีโอกาสและมี
เสรีภาพที่จะรับการศึกษาโดยเสมอภาคกัน ทั้งนี้เพราะเป็นการศึกษาที่มีใช้เพื่อคนส่วนใหญ่ของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๕} คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพ
มหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 253๐), หน้า 7.

ประเทศและเป็นการศึกษาที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้เรียนมากกว่าแก่สังคมโดยรวม ในกรณีที่
เป็นผู้ยากไร้ รัฐจะต้องพิจารณาให้ทุนการศึกษาอย่างเสมอภาคกันด้วย

3. ในการจัดการศึกษาขั้น รัฐจะต้องให้ความสนับสนุนในอัตราส่วนที่ช่วยลดความ
เหลื่อมล้ำต่ำสูงไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะตั้งอยู่ในเมืองหรือชนบทห่างไกล ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพของ
การศึกษาของท้องถิ่นต่าง ๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ถึงแม้ความเสมอภาคทางการศึกษาที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้นจะได้รับการพิจารณา
เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะมีโอกาส
ได้เข้ารับการศึกษาทันทีหมดก็หาไม่

สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาย่อมประสบความยากลำบากในการแก้
ปัญหาความเสมอภาคทางการศึกษา อุปสรรคที่สำคัญคือความยากจนทางเศรษฐกิจของประเทศ
และความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ทั่วไป ความไม่เท่าเทียมกันในทุกเรื่องเป็นปัญหา
มากกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว โครงสร้างชนชั้นประกอบด้วยชนชั้นล่างเป็นชนชั้นที่ใหญ่ที่สุด ชนชั้น
กลางและสูงมีเพียงส่วนน้อย การเคลื่อนที่ของสังคมจากล่างไปสูงทำได้ยาก เพราะเศรษฐกิจ
ขยายตัวไม่เร็วเพียงพอ และการผูกขาดโอกาสต่าง ๆ โดยกลุ่มคนที่มีฐานะดีอยู่แล้วในสังคม
ด้วยเหตุนี้โอกาสทางการศึกษาของเยาวชนจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ ระหว่างเยาวชนที่พ่อแม่
ทำงานใช้สมองและพ่อแม่ที่ใช้แรงงาน ความยากจนของประเทศทำให้บริการทางการศึกษามี
จำกัด ทั้งในปริมาณและคุณภาพ และความไม่เป็นธรรมในสังคมทำให้กลุ่มคนที่มีฐานะได้เปรียบ
อยู่แล้วได้เปรียบมากขึ้นอีกในเรื่องของโอกาสทางการศึกษา^{๑๐}

^{๑๐} นันทา วิศิษฎ์โสภณ, "ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษากับสังคมไทย",
วารสารธรรมศาสตร์ 14 (มีนาคม 2528) : 17.

จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ายังมีกลุ่มเด็กกลุ่มใหญ่ในประเทศไทย ที่ตกอยู่ในสภาวะความด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเด็กและเยาวชนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 1 - 24 ปี มีจำนวนประมาณ 27 ล้านคน หรือร้อยละ 62.8 ของประชากรทั้งประเทศ ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ประมาณ 10 ล้านคน เป็นเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเข้าเรียน ส่วนที่เหลืออีก 17 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในวัยต้องศึกษาแล้วเรียน อย่างไรก็ตามผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาแล้วเรียนนั้นมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการศึกษา กลายเป็นเด็กที่อยู่ในสภาวะด้อยการศึกษา ซึ่ง พรพิมล วรดิกล³⁷ ได้ประมาณการไว้ว่า จากเด็กที่อยู่ในวัยเรียนทั้งสิ้น 17 ล้านคนนั้นมีโอกาสได้เรียนเพียง 8 ล้านคนเท่านั้น ที่เหลืออีก 9 ล้านคน มีโอกาสเรียนนอกระบบประมาณ 2 แสนคนเศษ นอกนั้นจำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานแสวงหางานทำเพื่อประกอบอาชีพตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งเด็กเมื่อถึงวัยได้รับการศึกษาแต่ไม่มีโอกาสในการเข้ารับการศึกษา จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายหลายประการ เช่นเดียวกันถ้ามองถึงสาเหตุแห่งสภาวะความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเหล่านี้ก็อาจมีสาเหตุมาจากเหตุผลหลายประการ ดังเช่น ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ คันธเสวี³⁸ ได้แยกสาเหตุไว้ดังนี้คือ

1. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เพราะพ่อแม่ตายหรือไม่อาจเลี้ยงดูได้ เนื่องจากความยากจน หรือปัญหาทางอารมณ์ และความคิดของพ่อแม่
2. เด็กที่อยู่กับพ่อแม่มีครอบครัวแต่ยากจน ขาดปัจจัยสี่ ทำให้ร่างกายขาดสุขภาพอนามัยเป็นโรคขาดอาหาร หรือเจ็บไข้ได้ป่วย ร่างกายอ่อนแอหรือสมองเสื่อม

³⁷ พรพิมล วรดิกล, "ปัญหาเด็กและเยาวชน, "วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์" 9 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2522) : 31.

³⁸ นิพนธ์ คันธเสวี, ดร, "ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งในสังคมไทย," วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 9 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2527) : 21 - 27.

3. เด็กที่มีพ่อแม่มีครอบครัวอยู่ แต่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่ด้วยความรักความอบอุ่น เพราะผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการดูแลลูกด้วยความรักและความใกล้ชิดทั้งกายและใจ

4. เด็กที่มีพ่อแม่และครอบครัวปกติ แต่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่ ให้ประพฤติดิฉิบมิชอบไม่ได้รับการอบรมทางจิตใจและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เด็กจะเติบโตเป็นวัยรุ่นหนุ่มสาวและผู้ใหญ่ที่ขาดความสำนึกทางศีลธรรม จริยธรรม และความสำนึกรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งจะบั่นทอนความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติ

5. เด็กพิการทั้งที่พิการมาแต่กำเนิดและที่เกิดขึ้นในระยะหลัง เด็กเหล่านี้ถ้าครอบครัวมีฐานะดีก็ไม่มีปัญหา หากแต่ถ้าเป็นครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยดี เด็กจะไม่ได้รับการดูแลและรักษาอย่างเหมาะสมถูกต้อง จะกลายเป็นภาระต่อครอบครัวและปัญหาอื่น ๆ ก็จะมาตาม

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาดังกล่าว ครูหยุดย^{๓๐} ได้จำแนกเด็กเหล่านี้โดยอาศัย "พื้นที่ที่อาศัยอยู่" และ "ชีวิตความเป็นอยู่" เป็นเกณฑ์ในการจำแนก ดังนี้คือ

การจำแนกโดยอาศัย "พื้นที่ที่อาศัยอยู่" ได้แก่ เด็กประเภท เด็กสลัม เด็กกองขยะ เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เด็กลูกชาวเรือ เด็กลูกชาวเล เด็กภูเข เด็กชายแดน ฯลฯ

การจำแนกโดยอาศัย "ชีวิตความเป็นอยู่" ได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กชอกทาน

^{๓๐} ครูหยุดย มุลนิธิเด็ก, "บ้านอุปถัมภ์เด็ก : มิติหนึ่งของการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาเด็ก," สารสัมพันธ์ 3 (มกราคม - มีนาคม) : 36.

เด็กติดยา เด็กขี้ขี้ เด็กปัญญาอ่อน ฯลฯ

อาจสรุปได้ว่า เด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทยทั้งหมดที่กล่าวมานั้นว่าเป็นผลส่งให้เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสเท่าเทียมผู้อื่น ซึ่งภาวะความด้อยโอกาสทางการศึกษานั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่จะสร้างปัญหาให้แก่สังคมและรัฐ ดังนั้นบุคคลหลายฝ่าย จึงพยายามที่จะแก้ปัญหานี้ แต่ก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังเช่น กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกองการศึกษาพิเศษ ได้พยายามให้ความช่วยเหลือโดยการจัดสร้างโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อรองรับกลุ่มเด็กที่อยู่ในสภาวะของความด้อยโอกาสทางการศึกษา ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การที่ประเทศมีเด็กขี้ขี้ เป็นทรัพยากรอันสำคัญของประเทศจำนวนไม่น้อยไม่ได้รับการศึกษา นับเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจและต่อสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะอาจจะตกเป็นเหยื่ออิทธิพลในสังคมปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยแหล่งอบายมุขชักจูงให้กระทำความผิดต่าง ๆ ได้

จากสถิติของศาลคดีเด็กและเยาวชน⁴⁰ แสดงให้เห็นว่าตัวเลขเด็กและเยาวชนที่ถูกจับในข้อหาลักทรัพย์ ช่องโจร ปล้น และฆ่าคนสูงชันมาก โดยเฉพาะในระยะ 5 ปี มีอัตราเพิ่มร้อยละ 8.1 ต่อปี และพบว่าผู้ที่กระทำความผิดเป็นมักเรียนเพียงร้อยละ 17 นอกนั้นไม่ได้เรียนหนังสือ แยกเป็นร้อยละ 52 ประกอบอาชีพ แต่ร้อยละ 31 ไม่ได้ทำอะไรเลย

เด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นผู้รับผิดชอบประเทศต่อไปในอนาคต แต่ในเมื่อมีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยขาดการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำ ความสามารถในการพัฒนา

⁴⁰ ประชาน วัฒนวนิชย์, "การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดในประเทศไทย," การประชุมสงเคราะห์ 31 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2531) : 32 - 35.

ประเทศไทยต่อไปในภายหน้าจึงน่าเป็นห่วงอยู่มากทีเดียว ถึงแม้ว่าหน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยและหน่วยงานเอกชนได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ และได้ดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาให้หมดไป แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร รัฐบาลควรหันมาสนใจในปัญหาด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกกลุ่มมีอยู่ทั่วไปในทุกส่วนของประเทศไทย แม้จะยังไม่ปรากฏว่าได้มีการสำรวจจำนวนที่แน่นอนเอาไว้แต่อย่างใด แต่ก็สันนิษฐานว่าคงมีจำนวนไม่น้อยทีเดียว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม รัฐโดยกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่เยาวชนของชาติ ต่างได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการให้การศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้ เพื่อให้ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอบรมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกกลุ่มตั้งที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ของกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 เด็กชาวเรือและการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้กับเด็กชาวเรือ

เด็กชาวเรือเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษากลุ่มหนึ่ง เพราะชีวิตตั้งแต่กำเนิดของเด็กพวกนี้อาศัยอยู่ในเรือโดยตลอด เปรียบเสมือนเรือเป็นบ้านที่อยู่อาศัย ต้องวิ่งเรือขึ้น - ล่องตามลุ่มน้ำเจ้าพระยา หรืออยู่ในเรือตลอดเวลา เด็กจะต้องอยู่ในเรือตั้งแต่เล็กจนโต ไม่สามารถที่จะเข้าโรงเรียนได้ เพราะไม่มีบ้านอยู่อาศัย อีกทั้งไม่มีผู้เลี้ยงดู ขณะที่พ่อแม่ต้องล่องเรือเพื่อประกอบอาชีพ บางครอบครัวถึงแม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่ก็ไม่สามารถนำบุตรหลานเข้าโรงเรียนด้วยเหตุผลดังกล่าว⁴¹ จากสถิติจำนวนเด็กชาวเรือที่มาสมัครเข้าเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย พบว่าในแต่ละปีโรงเรียนรับเด็กเข้าเรียนได้ประมาณปีละ 70 คน แต่จะมีผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเข้าศึกษามากกว่าจำนวนที่รับได้หลายเท่า ซึ่งแสดงว่ายังมีเด็กชาวเรือที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่อีกเป็นจำนวนมาก⁴²

จะเห็นได้ว่าเด็กชาวเรือยังด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลให้สภาพทางด้านอื่น ๆ ของเขาเหล่านั้นด้อยไปด้วยเนื่องจากขาดความรู้ หากรัฐสามารถจัดการศึกษาให้ในลักษณะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แล้ว เด็กชาวเรือก็จะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น มีความรู้มีการพัฒนาตนเองและสังคมให้ดีขึ้น และเพื่อให้ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพตนเองโดยไม่เป็นภาระและปัญหาแก่สังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴¹ พันธุ์ ภาสบุตร, "โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์," วารสารสารานุกรม-ศึกษา ศาสตร์ 1 (ตุลาคม - ธันวาคม 2529) : 130 - 139.

⁴² วิชัย เวียงสงค์, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529) หน้า 10 - 21.

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่เด็กชาวเรือ⁴³

กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีเนื้อที่ 8 ไร่ 2 งาน ตั้งขึ้นเมื่อ 10 มกราคม พ.ศ. 2503 ซึ่งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย เป็นโรงเรียนที่ต่างไปจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แห่งอื่น ๆ เพราะเป็นโรงเรียนที่รับเฉพาะเด็กชาวเรือที่เร่ร่อนขาดโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน เพราะต้องติดตามบิดามารดาขึ้นล่องตามลำน้ำ รับเฉพาะเด็กชาวเรือจาก 14 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี อยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี⁴⁴ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยได้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2504 ในปีแรกรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนสหศึกษา และเป็นโรงเรียนประจำ

วัตถุประสงค์⁴⁵

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กชาวเรือที่ขาดโอกาสศึกษาเล่าเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴³ กองการศึกษาพิเศษ, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย, หน้า 3 - 5.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10 - 12.

⁴⁵ ฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย, ระเบียบการรับนักเรียน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2532), หน้า

2. เพื่อให้เด็กชาวเรือรู้จักรักษาและซำบซั้งในคุณค่าของชนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติ

3. เพื่อให้เด็กชาวเรือรู้จักหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

คุณสมบัติของเด็กที่จะรับเข้าเรียน⁴⁰

1. เป็นเด็กชาวเรือที่อยู่ในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา แต่ขาดโอกาสที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

2. เป็นเด็กชาวเรือที่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 พร้อมทั้งฉบับแก้ไข เว้นแต่เด็กชาวเรือที่มีสมองนิการ ร่างกายพิการ หูหนวก ตาบอด เป็นโรคติดต่อเรื้อรังอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

3. เป็นเด็กชาวเรือที่ต้องติดตามบิดามารดา หรือผู้ปกครองไปเรือที่แล่นขึ้นล่องอยู่ตามลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มแม่น้ำท่าจีน

4. เป็นเด็กชาวเรือที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ 14 จังหวัด ดังที่กล่าวมาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

การคัดเลือกเด็กเข้าเรียน⁴⁷

จังหวัดจัดตั้งกรรมการคัดเลือกเด็กที่สมัครเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย โดยยึดแนวปฏิบัติตามระเบียบของกรมสามัญศึกษาอย่างเคร่งครัด และด้วยความ เป็นธรรม ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมนิด ๆ หนึ่งเซ็นต์ ผู้ประสงค์จะฝากเด็กเข้าเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยให้ติดต่อกับสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หรือสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัด ที่ตั้งอยู่ในภูมิลำเนาของเด็กภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

หลักสูตรและการวัดผล⁴⁸

หลักสูตร โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เอกสารที่ใช้เป็นของกรมวิชาการ ได้แก่ โครงการสอน คู่มือครู แบบเรียน และประมวลการสอน นอกจากนี้ยังมีหนังสืออ่านประกอบทุกวิชา

วัดผล การวัดผลเป็นไปตามหลักสูตรกำหนด มีคณะกรรมการรับผิดชอบในการจัด ทำข้อสอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

⁴⁸ เฉลียว เรื่องเดช, "โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ควรสงเคราะห์," สาร-

การบริหารการศึกษา

การจัดระบบบริหารของโรงเรียน⁴⁹

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดแผนกการศึกษาสงเคราะห์ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรัฐบาลจัดให้เปล่าแก่เด็กชาวเรือซึ่งไม่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ต้องขึ้นล่องเรือไปตามลำน้ำต่าง ๆ โรงเรียนจัดระบบนักเรียนประจำ คือนักเรียนทุกคนกินอยู่หลับนอนและเรียนที่โรงเรียน ดังนั้น คณะครูจึงต้องพักประจำอยู่ที่โรงเรียนด้วย โดยมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้การศึกษาแก่นักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน มีหอพักนักเรียนแยกเป็น หอพักชาย และหอพักหญิง มีครูอาจารย์จำนวน 31 คน คนงาน - ภารโรง 20 คน มีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีผู้ช่วยผู้อำนวยการ 3 คน และจัดระบบสายงานการบังคับบัญชาถูกต้องตามหลักบริหารการศึกษา (ดูภาคผนวก)

จากสภาพการศึกษาของเด็กชาวเรือ ถึงแม้รัฐจะจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยให้แก่เด็กชาวเรือเพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาก็ตาม แต่ก็มีเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้น จึงนับว่าไม่เพียงพอต่อจำนวนของเด็กชาวเรือ ดังนั้น จึงมีเด็กชาวเรือบางกลุ่มหรือบางคนไปเรียนตามโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ โดยอาศัยตามบ้านญาติบ้าง ตามวัดบ้าง แต่ถึงกระนั้น ก็ยังมีเด็กชาวเรือจำนวนมากที่ไม่ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใด ๆ เลย ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่รัฐจะจัดตั้งโรงเรียนเพื่อเด็กชาวเรือให้เพียงพอ เพื่อลบลคำว่า "ความด้อยโอกาสทางการศึกษา" ให้หมดไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁹ ฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย, "แผนปฏิบัติงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย," (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2532), หน้า 22 -